

yen Age), bret. mod. *gwâsk* «presse, compression», i el gallès *gwâsg* «a pressure, a squeeze».⁸

DERIV.: *Bascar* 'frisar', 'tenir ànsia': «dix don Nuno: —Senyor, per que estats aquí vós ne nós... és bé migdia, e seria bo que us en davallàssets, que dia és de dejuni, e menjarfets, e puis acordar-vos híets com ho deurfets fer. E Nós dixem-li a don Nuno: —Fe que devets, no *basquets* ni us coitets, que per bona fe haurem-los», Jaume I, *Cròn.*, cap. 101; «no feim sinó *bascar* e treballar de un estament en altre», Lull, *Contemp.*, 105, 26; «sa mare era morta mas ella no-n sabia res, ne-l senyor Infant no volia que hom li-n digués res mentre era prenyada --- e per ço lo senyor Infant *basca* que pogués llà anar», Muntaner, § 264 (Casac. VII, 49.28); «Boca de Far, qui havia oyda missa e *basca* per veure la Güelfa», *Curial* I, 165; en el sentit de 'patir congoixa': «Tirant *basca* molt per les nafres, que-s refredaven, e la molta sang que perdia. E com la bella Agnès véu així fortment congoixar a Tirant, dix:...», *Tirant*, cap. 67 (ed. Riquer, p. 144); «plorant / e sanglotant, / yo-m revolcava / e fort *basca*», *Spill*, 6398; en el sentit de 'agitar-se' en *Metge*, *Fort.*, 73.12; *AlcM* el documenta modernament a Bellpuig en el sentit d'afanyar-se, preocupar-se.

Bascós, -a 'inquiet' (exemples del S. xv en *AlcM*), i *DAG*, dóna: «Un cavall qui era fort *bascós* i maliciós que no's lexava ferrar» (citant d'un *Santoral* de Vic, que és una versió modernitzada de les *Vides de Sants*, molt probablement de la fi del S. xv); 'ansiós, afanyós': «és tan *bascós* de trobar el camí» (citant per *DAG*, del *Spill de ben viure*); es diu del qui troba difícil de fer una cosa: «Sóc molt *bascós* de mudar-me» (Empordà), però em sembla més pròpia d'allà l'accepció 'nauseant, fastigós': «un altre dia parlarem del sentimentalisme *bascós*, quan ens toqui enraonar de les carícies», Coromines, *Vida Austera*, 3.ª ed., 62.1; 'xafogós' (es diu en les zones on *basca* significa 'xafogor'), *estar basció* 'estar un deprimint per la xafogor' (País Valencià).

Basquejar (fet de *bascar*) 'tenir basca o ganes de vomitar': «com se dinà prou bé, lo sopar fou amb parsimònia, per lograr no *basquejar* en lo llit, que hauria vingut prou mal a hom tenir-se que llevar i fugir prompte a la secreta», B. de Maldà, *Collegi de la Bona Vida*, 78; 'preocupar-se', 'tenir neguit': «una nena com un pomet de flors, que temps ha que 'n Quimet y la Rosalia 'n *basquejaven*, que 'ls l'habíen de enviar de Fransa», Genís, *Julita*, p. 23; 'esforçar-se amb molta diligència a fer una cosa': «Prou en Basí s'ha *basquejat* per a posar la casa en estat de defensa», Vayreda, *Sanch nova* IV, xiii, 320 (avui és molt corrent en aquest sentit en català); 'obtenir, guanyar amb el propi esforç' (comú a Mall., *AlcM*); i eiv. *basquetjar-se* 'buscarse alimento' (PzCabr.).

Basqueig 'nàusees, mareig': «havia de fer venir *basqueig* la mala olor de Lluís XIV», Maldà, *Coll. Bona Vida*, 102; «m'ha donat com un mareig / y al fi, agafant-me un *basqueig* / m'hi comensat a enfonsar», Pitarrà, *Ous del dia* (*Singlots Poètics*, 242); «passar

tota la nit ab un son sense venir-li *basqueig*, ni vòmit ni dolor a la boca del cor», Genís, *Julita*, p. 17; «ara no em parles mai del nostre fill --- digue'm si encara et dóna tant de *basqueig* i si per cas ja sents alguna cosa» (carta de Coromines a la seva muller embarrassada, 22-I-03).

Bascament 'basca (un ex. del text antic en *AlcM*); *bascositat* 'sensació de basca' (documentat per *AlcM* en el Princ.). J. G.

¹ «Era en temps de segar, e mijan juny, e no y podíem retener la gent, tan gran *basca* havien d'anar», Jaume I, *Cròn.*, 418; en doc. de 1326 reproduït per Finke, *Acta Arag.* (III, 512); «prou *basca* que li donà, a la bona Sta. Marquesa de Moya, esperar al cotxero», Maldà, *Coll. Bona Vida*, 144; i modernament: «Qui té tasca, — té *basca*», Camps i Mercadal, *Folk. Men.* I, p. 304; i Vergés Paulí usa *donar-se basca* 'esforçar-se, afanyar-se' (*Espurnes Llar* v, 41). — ² «E jatsia la nova no parega ésser vera, però stam ab tanta congoxa e *bascha* que no podem pus» (*BABL* XIV, 335); «mogut de gran *bascha* e angoxa de son cor» (*Jac. Xalabin*, 2). — ³ «Tot li fa nosa, / pren-la gran *bascha*», *Spill*, 5315; en els diccionaris de Torra (1640) i Lacavalleria (1695); aquest dóna, entre altres: «Ell era caygut en *basca* o ell havia tinguda una *basca*...»; «fer passar a algú la *basca*»; «quant són al mitx del sermó / Magdalena cau en *basca*», Milà, *Rom.*, 12.22 (recollida en el Penedès i ja en l'edició 1853; en altres versions «se desmayave...»).

⁴ Notem que el Baró de Maldà usa *basca* com a sinònim de *cobriment de cor*: «Angeleta no ha dit que havia tingut una prou forta *basca* en lo matí... i la paperina de dulces que lo Collegi li regalà... qui sap si en fou la causa de la *basca* o cobriment de cor en est matí», *Coll. Bona Vida*, 171; *AlcM* documenta *basca* en aquest sentit avui a Llitera, Tremp, Urgell, Empordà, Valls; notem també PzCabr., eiv. *bascas* «nàuseas». — ⁵ *AlcM* localitza a Mall., Men., Val., Alac., Maestrat, Tortosa; PzCabr. *basca* «bochorno, nàusea»; hem sentit *basca* 'xafogor' a Alins de Llitera i Ràfels (Matarranya); és molt usat en tot el País Val., fins a Castalla (Valor); i a la zona d'Enguera-Canal de Navarres fer *basca* parlant del temps, i es diu *tenir basca* o *estar basció* del qui pateix la sensació depriment que produeix la xafogor. — ⁶ En Levy, PSW, apareixen dos exemples del final del S. XIII o començ del XIV, tots dos de la regió lldg.: un d'Amanieu de Sescàs, que era girondí, i l'altra de Matfré Ermengaut, de Beziers. Notem que el *TdF* sols dóna *basco* com a gascó, i el verb *basçà* 'esvalotar' en un poeta de l'Hérault. En un poema de Cerverí (Riquer, 44.7, Ug. 57) es llegeix *bascant*, que tradueix com 'congojoso', però el ms. porta *bastants* i l'esmena no sembla prou segura. — ⁷ El sicilià *baschi* (pl. de *basca*) 'mareig causat pel mar', que Pirandello posa en l'última cançó cantada per Liolà, deu ésser molt estrany a l'italià i potser àdhuc al sicilià comú, puix que el recull en el glossari el publica-